

79. Budapest, III. Keled utca

LT, Ró

2004. szeptember 13. és november 12. között szondázó jellegű és hitelesítő ásatást végeztünk az Óbudai pályaudvar közelében az úgynevezett Aranyhegyi-patak menti római temetőben. A munkákat a tervezett Aquincumi Duna hídhöz kapcsolódó úthálózat munkálatai tették szükségessé.

Az úgynevezett Aranyhegyi-patak menti temető az Aquincumi polgárváros nyugati temetője, régóta ismert lelőhely.⁴

A korábbi ásatási eredmények alapján a 2004-ben végzett munka legfontosabb céljai az alábbiak voltak:

1. Megismerni és geodéziailag pontosan bemérni a Nagy Lajos által feltárt és térképre rajzolt sírkerteket és sírokat, ellenőrizve az egykori alaprajz pontosságát.

2. Próbászondákkal hitelesítő ásatásokat végezni a Nagy Lajos által feltárt területen; megvizsgálva, hogy az eredeti összesítő rajzon a sírok között üresen hagyott területeken folytak-e feltárások, illetve maradtak-e feltáratlan objektumok.

3. Próbászondákat nyitni a már feltárt területtől nyugatra, megvizsgálva, hogy a temető tovább folytatódik-e nyugati irányba.

Az Aranyárok és a Keled utca közti földszávon 5 próbászondát nyitottunk. A szondák közül négyben elértük a bolygatatlan altalajt, és számos, a korábbi kutatások által nem kutatott objektumot, valamint 14 új sírt (11 hamvasztásos, 2 csontvázas és egy szarkofágos sírt) és egy további temetkezést tártunk fel.

1. szonda: A feltárt temető nyugati részén nyitottuk 10×10 m-es nagyságban. Két, összeépült sírkert részletét tártuk fel, amelyek szabályos, a felmenő részeken átlagban 0,5 m vastag kőfalait, jó minőségű habarcs rögzítette. A falak kövei általában a két sor mélységű szélesebb alapozás fölött két sor magasságban maradtak meg. Mindkét sírkert nagyjából K-Ny tájolású, bejáratuk D felé nyílt.

A keleti sírkert a korábbi (XLI. sz.), amelynek belsejében Nagy Lajos egy hamvasztásos sírt tárt fel. Ennek az építménynek nyugati falához épült hozzá a másik sírkert (XLII. sz.), amelyben három ovális, már feltárt hamvasztásos sírt találtunk. A sírkertek déli falán kívül az egykori falkutató árkokon kívül két járósínt különítettünk el a sárga murvás geológiai rétegek fölött.

2. szonda: Az első szondától keletre nyitottuk, 10×10 m-es méretben. A szonda nyugati felében megtaláltuk a Nagy Lajos által térképen jelölt négyszögletes, részben elpusztult sírkert (XXXVIII. sz.) két párhuzamos (K-Ny irányú) falát. Az építmény keleti része egy ismer-

etlen rendeltetésű, nagyjából ÉK-DNy irányú ovális beásás (árok?) fölé épült. A nagy mennyiségű kora római kerámiát tartalmazó beásást több fázisban töltötték fel, betöltésében cölöpkötegek nyoma is megfigyelhető. A szonda délkeleti negyedében egy kisebb K-Ny tájolású ovális hamvasztásos sírt találtunk.

3. szonda: Az első szondától nyugatra nyitottuk, 14×10 m-es méretben. A szonda ÉK-i részében, a metsetfal közelében egy a későbbi bolygatások által nagyrészt elpusztított kőépítmény maradványait találtuk meg. A szonda É-i részében három K-Ny tájolású, ovális, bolygatatlan hamvasztásos és egy csontvázas sírt tártunk fel. A hamvasztásos sírok a halotti máglyán összeégett mellékletéből üveg- és kerámiatöredékek, egy firmamécses és egy bronzérem került elő. A K-Ny tájolású koporsós sírban súlyos, valószínűleg háborús sérülés volt megfigyelhető a holttest koponyáján, aki mellé egy hosszú nyakú balzsamosüveget helyeztek.

4. szonda: A 2. szondától keletre nyitott 10×10 m-es szondában három, már korábban ismert sírkert részletét tártuk fel (XXVIII., XXIX. és XXX. sz.). Négy hamvasztásos és egy csontvázas sírt találtunk a szondában, gazdag, éremből, mécsesekből és kerámiából álló melléklettel. A szonda DK-i részében egy nagy mészkőszarkofág alsó részét találtuk. A K-Ny tájolású kőkoporsót valószínűleg már az ókorban összetörték, rövidebb oldalait oszlopfaragásokkal (kapu-ábrázolás) díszítették.

A szonda keleti részén feltárunk egy ovális 3,5 m átmérőjű, mintegy 2 m mély római beásást, amely egy korábbi szabálytalan helyzetű, hason fekvő, ismeretlen korú, D-É tájolású gyermeksírt vágott el.

5. szonda: A terület nyugati részén, korábban még feltáratlan területen nyitottuk K-Ny irányban 20×4 m-es méretben. Két nagyobb sírkertet tártunk fel benne. A nyugati sírkertnek – egy 6 m hosszú építménynek – 2,5 m széles részét tártuk fel. A sírkert közepén feltártunk egy K-Ny irányú ovális hamvasztásos sírt. A szonda középső részén egy másik, kövekkel körberakott K-Ny irányú hamvasztásos sírt bontottunk ki. A szonda keleti felében feltártunk egy másik négyszögletes, K-Ny irányban 5 m hosszú sírkert 3,5 m széles részét. Az építmény falai dél felé haladva valószínűleg az erózió miatt egyre rosszabb állapotúak. A déli fal közepén az építmény belseje irányában egy nagy négyszögletes platform csatlakozik, amely valószínűleg valamilyen emlékmű alapzata lehetett.

A sírkerten belül egy, az építménnyel egykorú K-Ny tájolású ovális és egy annál korábbi, nagyjából kör alakú hamvasztásos sírt tártunk fel. Az építmény déli fala egy további hamus jelenséget, valószínűleg egy korábbi hamvasztásos sírt vágott el. A feltárások legkorábbi lelete egy apró kelta bronzérem, amely az 5. szonda egyik késői rétegéből került elő, de más jellegzetes kelta leletanyagot nem találtunk.

Több, a temetkezéseknél korábbi földbe mélyített objektumot találtunk, amelyek valamilyen cölöpszerkezetes (Kr. u. 1. századi /?/) építményekhez tartozhatnak.

4 NAGY L.: Temetők és temetkezés. Gazdasági élet. In: Budapest története. Szerk.: Szendy K. Budapest, 1942, 464–485, 569–650. TOPÁL J.: Die Gräberfelder von Aquincum. In: Forschungen in Aquincum 1969–2002. Szerk.: Zsidi Paula, Budapest, 2003, 161–167.

A legkorábbi feltárt sírok a hamvasztásos temetkezések előzetesen a Kr. u. 2. századra datálhatók, több sírból Hadrianus bronz került elő. A temetőben a sírkerteket a 2. században többször átépítették, és – elsősorban a temető keleti felében – legalább a 3. század elejéig temetkeztek. Ezt követően valószínűleg a 4. században a felhagyott temető számos síremlékét, felszíni kőépítményét visszabontották, és kőanyagát elszállították. A legkésőbbi lelet, *Valentinianus* császár *follisa*, már szórványleletként került elő az 1. szonda bolygatott felső rétegéből.

A terület geopedológiájának részletes vizsgálatát dr. Mindszenty Andrea és Horváth Zoltán végezte.

LASSÁNYI GÁBOR

80. Budapest, III. Kenyeres utca 15.

Ő, Ró

2004. október 5. és november 24. között építkezést megelőző feltárást folytattunk a telek területén, amely az aquincumi katonaváros DNy-i régiójában helyezkedik el. Az ásatás több szakaszban folyt a kivitelezési munkákkal párhuzamosan. Az egész telek kiterjedésében, az újkori réteg alatt sóderrel kevert római járószint húzódott, amelynek elbontását követően tömör, apróköves betöltésű cölöpkötegek foltjaira bukkantunk. A cölöplyukak egy É-D-i irányban tájolt többszörösen megújított, cölöpszerkezetű építményre utaltak. A cölöplyukakból nagyon minimális leletanyag került elő, keltezésük ezért bizonytalan. A feltehetően Kr. u. 2. századi római járószintet többször megújított és egymást kiváltó, K-Ny-i irányú vízlevezető árkokkal szabdalják fel, amelyek funkciója a Kr. u. 4. században megszűnt, vagy áthelyezték azokat, és ezért még a római kor folyamán feltöltésre kerültek. A cölöplyukak homogén fekete, agyagos rétegbe mélyültek, amelyből szórványosan őskori kerámiatöredékek kerültek elő, néha magában a cölöplyukak betöltésében is keveredett az őskori és római leletanyag. A területen őskori objektum nem került elő.

KIRCHHOF ANITA

81. Budapest, III. Kisbojtár utca

U

2004. augusztus 4–16. és szeptember 1–14. között építést megelőző régészeti feltárást végeztünk az ingatlanon (hrsz.: 19910/9). A 30×16 m-en épülő épület 60 cm sávalapárkaiban vizsgáltuk át a területet először 90 cm, másodszer a beruházó által kijelölt 18 helyen 170 cm mélységben.

A területet egységes rétegek borították, melyek a mai játszószíntől lefelé haladva a következők: humusz 10–20 cm mélységig, amely alatt 80–90 cm vastag sárgásbarna agyagos, majd 15–20 cm vastag sötétbarna réteg húzódott. Ez alatt a 15–40 cm vastag feketésbarna agyagos réteg tartalmazta a régészeti leletanyag többségét, melyet 140–150 cm mélyen nagyjából 10 cm vas-

tagságú murvás, kavicsos hordalékréteg követett további objektumfoltokkal. A murva alatt már a sárga köves altalaj jelentkezett, amelyben világosan elkülöníthetőek voltak a felsőbb szinttől leásott sötétbarna betöltésű cölöplyukfoltok. Ez utóbbiakból nem került elő leletanyag. Ezzel szemben a többi, kör, vagy antropomorfi alakként jelentkező foltok, többnyire homogén, szürkésbarna betöltésű, teknős aljú objektumot takartak neolitikori, a DVK fiatalabb szakaszába tartozó kerámialeletekkel.

T. LÁNG ORSOLYA – TÉZER ZITA

82. Budapest, III. Kisbojtár utca 17.

U, B

2004. február 26–27-én családi ház építéséhez kapcsolódó régészeti megfigyelést végzett Láng Orsolya és Havas Zoltán. Egy 11×11 m-es, 1,45 m mély alap kiásása után előkerült foltok (árok, cölöplyukak, gödrök) egy régészeti feltárást szükségességét igazolták.

Ezt 2004. március 3–5. között végeztük el. Mintegy 15 cölöplyukat, 3 gödröt és egy KÉK-NyDNy irányú, fél méter széles, 35 cm mély, rézsúsan szélesedő falú, enyhén ívelt aljú, egyenes vonalú árokszakszt tudtunk kibontani. Az objektumokból és a sötétbarna humusz-ból előkerült kevés cseréptöredék a neolitikum és a késő bronzkor időszakára keltezhető.

SZILAS GÁBOR

83. Budapest, III. Kiscsillag utca

I

2004. szeptember 16–24. között építést megelőző régészeti feltárást végeztünk az ingatlanon (hrsz.: 19910/36). A 21×12 m-en épülő ingatlan 50 cm széles sávalapárkaiban vizsgáltuk át a beruházó által kijelölt területet 90 cm mélységben.

A leendő épület déli részén a sötétbarna, a murvás rétegbe és az altalajba ásva egy ÉNy-DK-i irányú, DK-i sarkán befejeződő, ismeretlen korú árokrendszert lehe-

SZILAS GÁBOR – TÉZER ZITA

84. Budapest, III. Kunigunda útja 38–40.

Ró

2004. június 21. és július 2. között próbaszondázást végeztünk a területen (hrsz.: 18763/6, 18764/5) családi ház építését megelőzően.

A kéthetes munka során a felszíntől számított 0,8–1,1 m-es újkori feltöltött réteg alatt, már tisztán római leletanyagot tartalmazó barna termett talajréteget találtunk. Az objektumok sűrűsége miatt a tervezett épület teljes vonalában szükségessé vált a megelőző feltárást. Ezt július 7. és 13. között végeztük el.

A munka második ütemében teljes felületen el-távolítottuk a humuszréteget és az így kapott mintegy